

לקחה טוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'טוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת וירא התשס"ז

4:24	הדלקת נרות שבת ניו יורק
5:53	מרכזי שבת
8:34	סוק"ש מג"א
9:10	סוק"ש גר"א
11:40	חצות

רש"י, לכך ביקש "יוקח נא מעט מים", כי על חשבון השליח איננו רשאי להיות צדיק הרבה. (רבי יעקב ניימן)

"מצוות הכנסת אורחים"

אומר רבי חיים מבריסק שהרבה הלכות למדנו מפרשה זו בדיני הכנסת אורחים, ואולי החשובה שביניהם שאין אנחנו צריכים לדקדק מיהו האורח שאנו מכניסים לבתינו, האם הוא ראוי, והאם הוא הגון שהרי לאברהם התגלו השלשה כערבים המשתחווים לעפר רגליהם ואעפ"כ רץ וקבלם בכבוד גדול. וכי יש יהודי שראוי לפחות מכך?

(ז, כז)

"ואנוכי עפר ואפר"

דרש רבא: בשכר שאמר אברהם ואנוכי עפר ואפר זכו בניו לשתי מצות, אפר פרה ועפר סוטה. הכונה על פי משל: איש נכבד הזומן למסיבת רעים, מרוב ענותנותו ישב לו ליד הפתח. בעל הבית ברצונו לכבודו הושיב את כל חשובי המוזמנים על ידו, וכך נעשה המקום הזה על יד הפתח מכובד. והנמשל: מפני שאמר אברהם "ואנוכי עפר ואפר" והמשיל עצמו להם, החשיב הקב"ה את שני הדברים האלה והעלה את ערכם.

(יח, ה)

"ואקחה פת לחם"

צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה, רשעים אומרים הרבה ואפילו מעט אינם עושים (ב"מ, פ"ז).

אומר רבי ירוחם ממיר שמעלת הצדיקים הממעטים בדבור, כי אין תועלת בדבור כזה. ברגע שמתעורר אדם לדבר מצוה עליו לעשות ללא שהיה, ומה תועלת תצמח מכך שיאמר הולך אני לעשות דבר פלוני. לעומתם הרשעים אומרים הרבה ועושים מעט, כבר בשעת האמירה לא היתה כוונתם לעשות, אלא כוונת זרות להם, כגון לשבח את עצמם בפני הבריות וכדומה. והעיד המשגיח ממיר על החפץ חיים שמעולם לא שמעו ממנו שהוא יעשה דבר מצוה, אלא תמיד ראו אותו עוסק בדבר מצוה.

(דעת תורה)

החפץ חיים לומד מכאן שאברהם ציפה שיצחק ישיפע לטובה על ישמעאל ואם ישלחנו לא תהיה לו תקנה, ואילו שרה טענה שיותר יש לחשוש להשפעה מזיקה של ישמעאל על יצחק מאשר לאפשרות שיצחק ישיפע לטובה על ישמעאל – והלכה כשרה אמנו.

(חפץ חיים)

"וירא אליו ה'... וישא עיניו וירא והנה שלושה אנשים"

מקראות הללו היה בעל "חתם סופר" דורשם מסוף לראש כמין חומר:

כיון שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, היה אברהם אבינו שרוי בצער על שאין האורחים פוקדים את נוהו. והרי "אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה" זימן לו, איפוא, הקב"ה אורחים, "וישא עיניו וירא והנה שלושה אנשים", כדי שישמח שמחת מצוה, ומיד "וירא אליו ה'", נגלה עליו בשכינת-הודו...

"יוקח נא מעט מים רחצו רגליכם"

פירש רש"י "יוקח נא, על-ידי שליח, והקב"ה שלם לבניו על-ידי שליח, שנאמר וירם משה את ידו ויך את הסלע". ומה טענה היא עליו שהביא את המים על ידי שליח?

ביאר בעל החפץ חיים בספרו אהבת חסד: א. משום שמצוה בו יותר מבשלוחו (ראה קידושין מ"א). ב. משום שיותר כבוד לאורח שבעל הבית עצמו יגיש לפניו ולא שליח. מה גם שהיו אלו מלאכים נכבדים, ואף שהוא עצמו לא ידע מכך, הרי למעשה לא היה זה לפי כבודם, ועל כן שכרו אף הוא פגום היה. (החפץ חיים)

ואילו הג"ר משה פיינשטיין העיר, מדוע הקפיד הקב"ה על אברהם אבינו על שלא הביא המים בעצמו, הרי מסתמא שלח כאן השליח כדי לחנכו במצות הכנסת אורחים, כמו שכתב רש"י לקמן (בפסוק ז) "יוקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער, זה ישמעאל, לחנכו במצוות". ותירץ, שאם מצד חנוך, הרי יותר ראוי שיראה הילד את האב עצמו עוסק במצוה, ולא רק שישמע ממנו ציווי והוראה לעשות. אי לכך, דוקא אם היה אברהם מביא את המים בעצמו היה זה החנוך הטוב ביותר לישמעאל.

(מפי רבי משה פיינשטיין)

"יוקח נא מעט מים"

עוד הוא מרבה לכבדם בכל טוב, עוגות, חמאה וחלב, ולשונות של בקר, אומר הוא "יוקח נא מעט מים", וכי דוקא במים היה מקמץ?

מעשה מסופר בהג"ר ישראל סלנטער, שבאכסניה שהתאכסן בה הגישו לו מים לנטילת ידים, ונטלם בצמצום רב. לתמיחה השואלים השיב, כי זוהר הוא מלהטריח את המשרתת, שעל פי רוב היא יתומה או אלמנה, ללכת לשאוב עוד מים.

אברהם אבינו אף הוא נהג כך, כל שאר המאכלים שהשתדל לרוץ ולהביאם בעצמו, נתנם בריוח ולא בצמצום, לכבוד האורחים. לא כן המים, אותם הביא על ידי שליח, כדברי

פנינים לפרשה

"וירא אליו ה' באלוני ממרא" (יח, א)

אומר רש"י "הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה עליו בחלקו". ומפני מה בכלל הלך אברהם להיוועץ בו?

אלא, מאחר שהיו ענר, אשכול וממרא בעלי ברית אברהם, לכך כשהיה צריך לסכן עצמו במילה, ולהיות לזמן מסוים בתני ראוי למלחמה, ראה צורך להודיע זאת לבעלי בריתו ולקבל הסכמתם. וכיון שממרא לא רק שלא עיכב בעדו, עוד המריצו ועודדו לכך, לפיכך נגלה הקב"ה לאברהם בחלקו.

(מפי רבי זלמן סורוצקין)

"והוא ישב פתח האהל כחום היום" (יח, א)

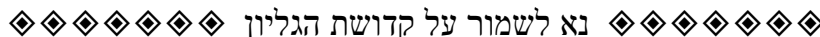
"לפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא המלאכים עליו בדמות מלאכים". (בבא מציעא פ"ב)

יש להבין מדוע נצטער אברהם אבינו שלא היו לו אורחים, הלא מצות הכנסת אורחים מחייבת רק בשעה שמזדמנים לפניו, אבל אין כל חיוב לחפש אחריהם. ועוד, מה תועלת היתה לו בהם, הלא במלאכים אינו מקום המצוה כלל.

ברם, הכנסת אורחים של אברהם שתי כוונות היו לה, וכמו שאמרו חז"ל על הפסוק "ויטע אשלי", שמלבד שנתכוין להאכיל לחם לרעבים עוד ביקש להורות בזה לבריות את מדת החסד, שיראו ממנו וכן יעשו.

את זאת יכל וביקש אברהם להשיג אף במקום שלא נתחייב במצוה. ואף שלא נודמנו לו אורחים, עדיין היתה חשובה בעיניו המשימה להקנות לבריות מדת החסד, וזו יכולה להתקיים אף במלאכים, שהרי על כל פנים נראים הם כאנשים, וכל הרואה ילמד ממנו לעשות כמעשהו.

כיוצא בזה יש להמליץ על לימוד התורה בימינו אנו. שכל איש שנדבה רוחו אותו להצטרף ולהסתפח לחברת לומדי תורה ברבים, הרי מלבד עצם לימוד התורה שערכו רב לאין שיעור, עוד משפיע הוא בזה להוסיף רוח ואוירת עסק התורה בעולם. לפיכך, אם אירע שאפפוהו טרדות המסיחות דעתו מן הלימוד, אל יפטר עצמו בזאת, כי אף שלא יהיה תלמודו שלם בעיון כראוי, הרי עדיין המטרה השניה קיימת, להשפיע על חבריו וסביבתו את התשוקה לתורה. (רבי שלמה היימן)

"ויואמר אליו איה שרה אשתך" (יח, ט)
"כדי לשגר לה כוס של ברכה" (רש"י).
לכאורה הרי רש"י אמר לעיל (בפסוק ח') כי לא הובא להם לחם מאחר שנטמא וא"י הרי לא היו צריכים לברך ומה אפוא פשר כוס של ברכה? ואפשר לתרץ שתדיר היה לחם מוכן אצל אברהם בשביל אורחים ובכל זאת נוהג היה כל אימת שנטמנו לו אורחים לאפות בשבילים לחם טרי. וממילא אף שנטמא הלחם הטרי. בכל זאת היה לו לחם אחר מוכן, וממילא צריכים היו לברך, ומכאן כוס של ברכה. (נפלאות חדשות)

"היפלא מה' דבר למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן" (יח, יז)
הקב"ה מתרעם על שרה שלא האמינה שהיא יכולה ללדת, ויש כאן מקום להקשות שהרי אברהם ושרה חשבו ששלושת האורחים הם ערביים שאולי משתחיים לאבק רגליהם, א"כ איך אפשר לקחת ברצינות את ברכתם. וביותר מזה אם היתה שרה עדיין בגיל שאפשר לה ללדת היתה ודאי אומרת אמן שתחול הברכה, אבל כשהיא בגיל זקנה ועוד שהיתה עקרה כל ימיה, א"כ זה מצב שאין לברכה על מה לחול ולפיכך צחקה.
ואמנם הסתכלות זאת מתאימה לאנשים רגילים, אבל שרה שהיתה מלומדת בניסים בביתו של אברהם, וגם בזכותה שהיתה ברכה שרויה בעישה, ונר דלוק, וענן על האוהל, היתה צריכה להבין שהטבע אינו מהוה מגבלה להקב"ה, שנס וטבע שוים אצלו, ובצחוקה היה מעין חוסר בטחון שהקב"ה יכול לעשות נס. (דעת תורה)

"אם אמצא בסדום חמישים צדיקים וכי' ונשאתי לכל המקום בעבורם"

(יח, כז)
הנה נתאר לעצמנו מה היה אילו נמצאו צדיקים בסדום, העיר לא היתה נהפכת, והחיים היו ממשיכים במסלולם הרגיל. בודאי אף אחד מאנשי סדום הניצולים לא היה מעלה בדתו שאת חייו הוא חייב לצדיקי המקום. וכאז כן גם עתה. איש אינו יודע כמה גזרות נתבטלו בדורינו ובדורות הקודמים בזכות הצדיקים החיים בכל דור ודור. ולא זו בלבד, אלא כאשר חוזרים אנשי הצבא מהמערכה עטורי נצחון רבים הם הסבורים כי הנצחון הושג רק בזכות הלוחמים, לכן, חובה עלינו לשנן תמיד את הנלמד מהפסוק "ונשאתי לכל המקום בעבורם" ולזכור תמיד את גודל התרומה שתורמים הצדיקים שבכל דור. (חגרי"א לאפיאן)

"באו בצל קורתיי" (יט, ח)
ידוע שאפי' הפראים אוכלי אדם, העומדים על פרשת דרכים, ומלסטמים את הבריות ואוכלים את בשרם, מכיון שנכנס העובר ושב אל ביתם, הרי הוא תחת חסותם, ולא יתנו אפי' לאחרים לנגוע בו לרעה. ורצה לוט לעורר באנשי סדום את הרגש הזה של חסות לבא "בצל קורתיי", אבל הסדומים, לא רצו להתנהג אפי' כפראים שבאומות. (אזנים לתורה)

עצום
מצינו בתורה ראייה עד כמה גדולה מדת הבטחון. ממעשה לוט עם שני המלאכים שבאו אליו, וכאשר נסבו על ביתו אנשי סדום וחפצו להרוגם, יצא לוט אליהם בטענה שלא יעשו להם רעה, "כי על כן באו בצל קורתיי",

ר"ל, שהם בטחו בי שאנכי אוכל להצילם מידיכם, על כן בבקשה מכם, שזה יהי שכרם שינצלו מכל רע.
והנה נחזי אנו, הלא ידעינו מעשיו של לוט, שלא היה אדם כשר כלל, כדכתיב "ויסע לוט מקדם" ואחז"ל (ב"ר מא' ז') מקדמונו של עולם, אעפ"כ שפט בשכלו, שעבור ענין זה. ראויים הם שינצלו (ונכתב זה בתורה). עאכ"ו, ק"ו בן בנו של ק"ו, הקב"ה בעצמו שהוא מקור הרחמים והחמלה, כאשר יבטח בו האדם באמת, בודאי יעזרו הקב"ה להנצל מכל רע.

על כן אחי ורעי, אף שבזמנינו, תקפו עלינו צרות רבות עד שנלאינו נשוא, מ"מ אם אך נתחזק ונבטח בה' בכל לבבנו, בודאי יעזרונו הקב"ה ונזכר לפניו לטובה. כדכתיב (תהלים קט"ו יב) "ה' זכרונו יברך, יברך את בית ישראל וגו'". (זכור למרים)

"כי משחיתים אנחנו את המקום הזה, כי גדלה צעקתם את פני ה' וישלחנו ה' לשחתה" (יט, יג)
הרי שביארו דבריהם, כי שלחם ה' לשחתה. ולקמן פסוק כ"ב "כי לא אוכל לעשות דבר וגו'. מפרש רש"י – זהו עונשן של מלאכים על שאמרו "כי משחיתים אנחנו" ותלו הדבר בעצמן, לפיכך לא זזו משם עד שהזקקו לומר שאין הדבר ברשות, ע"כ. ותמתהי, הלא אמרו "וישלחנו ה' לשחתה".

ונוכרתי, כי פעם ראיתי בספר "החינוך" להרא"ה ז"ל, בהקדמתו, כתב תיכף ומיד, כי לקח רוב דבריו מספרי הראשונים. ונתפלאתי מאד מצדקתו, בשביל שלא יטעה אדם אפילו שעה קלה שהם שלו, וע"כ נזדרז לכתוב מתחילה תכף ומיד בראשית דבריו, ונשתוממתי על גודל צדקתו של הרא"ה ז"ל. ואח"כ כאשר באתי לפסוק זה ותהמתי ע"ז, נזכרתי מהרא"ה ז"ל, והבנתי עפ"י זה עונשן של מלאכים, שהיה להם להקדים "וישלחנו ה' לשחתה", ואמרת ע"ז, אולי למד זאת הרא"ה ז"ל מהתורה הזאת (חכמה ומוסר). (חכמת המצפון הסבא מסלבודקה)

"ויהי כמצחק בעיני חתניו" (יט, יז)
ויש להבין, הרי כבר ראו את מכת הסנורים, ועכ"פ אף שלא האמינו לגמרי, מ"מ מדוע היה עוד לצחוק בעיניהם.
וב"כ"ל יקר"י פירש, לפי שאמר להם "כי משחית ה' את העיר", הזכיר להם שם של רחמים, על כן היה לצחוק בעיניהם. כי אמרו, וכי שם של רחמים ישחית ויחבל, אבל באמת הרשעים מהפכין מדת הרחמים למדת הדין (מד"ר נח, לג, ג) ויפה פירש. (שם שמואל)

"וישכם אברהם בבקר" (יט, כז)
בגמ' חולין צ"א, מכאן לת"ח שלא יצא יחידי בלילה.
ופרשו בתוס', שלמדים זאת מאברהם שהשכים בבקר להתפלל על סדום, וקשה ושמעתי מפי הגה"ק רבי יואל טייטלבוים האדמו"ר מסאטמר זצ"ל, שאברהם אינו יצא להתפלל וללמד זכות על אנשי סדום, ולימד זכות על אנשי רשע, ראוי שיעשה רק בינו לבין הקב"ה, שכשיש לנוכחים השומעים ממנו סגוריה על רשעים עלולים לחשוב שאמנם אמת הם הדברים. (לכן אברהם המתין עד הבוקר, כדי שיוכל לצאת יחידי דוקא, ולא ישמעו אחרים דברי סגוריה לפני הקב"ה על אנשי סדום.

והוסיף שגם בזמנינו לאחר החורבן הנורא ר"ל, אפשר לנו ללמד סגוריה על הפושעים, כאברהם אינו שביקש רחמים על אנשי סדום, אבל דוקא בינינו לבין הבורא ית"ש, (בפני אנשים אנו חייבים להוקיעם, שכולם ידעו ויכירו גודל חטאתם. (טעם דעת)

עצום

ודע, כי משפט סדום היה למעלת א"י, כי היא מכלל נחלה ה', ואינה סובלת אנשי תועבות, וכאשר תקיא את הגוי כולו מפני תועבתם הקדומה, וקאה את העם הזה שהיו רעים מכולם לשמים ולבריות, ושמונו עליהם השמים והארץ, והושחתה הארץ בלא פרואה לעולם, מפני שבעבור טובה נתגאו, וראה הקב"ה שיהיה לאות לבני מרי לישראל העתידים ליורשה, כאשר התרה בהם (דברים כט' כב) "גפרית ומלח שריפה כל ארצה... כמהפכת סדום ועמורה אדמה וצבויים אשר הפך ה' באפו ובחמתו". כי יש באומות רעים וחטאים מאד, ולא עשה להם ככה, אבל למעלת הארץ הזאת היה הכל כי שם היכל ה'.

ועוד אני עתיד לבאר זה בסדר "אחרי מות", אם יחינו הממית והמחיה. (רמב"ן)

"ותחר ותלד שרה לאברהם בן לוקוניו" (כא, ב)

מודגש כאן ששרה ילדה לעת זקנותו של אברהם, וכן להלן "כי ילדתי בן לוקוניו" (פסוק ז'), ולא מודגש גם זקנותה של שרה? אלא, שונה היה הנס שנעשה באברהם שהנס שנעשה בשרה. אצל שרה נאמר "אחרי בלותי היתה לי עדנה" (יח, יב) – ששרה חזרה לנערותה וכמו שפרש"י עה"פ וברכתי אתה" (יז, טז) ומה היא הברכה שחזרה לנערותה שנאמר היתה לי עדנה", וא"כ רק זה הנס שנעשה איתה ומכיוון שחזרה לנערותה שוב לא הוי לידת הבן נס. ברם אברהם הרי נשאר זקן ונעשה נס שהוליד גם כשהוא זקן ולכך מודגש רק זקנותו של אברהם בעת לידת יצחק. (חגרי"א מברסק)

"ותאמר לאברהם גרש את האמה הזאת ואת בנה" (כא, ט)

אין כל ספק שלו התחנך ישמעאל יחד עם יצחק, לא היה ישמעאל פרא אדם כל כך, אבל יען כי חברת ישמעאל יכולה להשפיע לרעה על יצחק, ע"כ החליטה שרה שהיתה גדולה מאברהם בנביאות. שהסכנה ליצחק יותר גדולה ויש לחשוש חלילה שעד יצחק יתקן את ישמעאל יקלקל ישמעאל את יצחק והקב"ה אמר לאברהם לשמוע בקולה של שרה ומעשה אבות סימן לבנים להשיג על הקטנים שהמקולקלים לא יקלקלו את הטובים. (חפץ חיים)

"וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו" (כא, יא)

מה הויכוח בין שרה לאברהם! המשנה בבבא בתרא (קלג:.) אומרת: הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו אין רוח חכמים נוחה הימנו, שמא יצא ממנו בן הגון ואסור לו להרחיקו, ואילו שרה טענה שרק יצחק נחשב לזרעו ומובן איפוא הפסוק "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע". (אוצרות חיים)

"ויכלו המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השיחים" (כא, טו)
בזמן שהפרנסה מצויה, משגיחים על חנוך הבנים. אבל כשבאים ימי מחסור, מפקירים את חנוך הילדים מקצצים בשכר החנוך ומוציאים את הילדים מבית החנוך. וזו מדת הגר, בזמן שכלו המים השליכה את הילד. אך מדת ישראל אינה כן. (ר' יהושע מקוטנא)

"ויהי בעת ההיא ויאמר אבימלך.. ועתה השבעה לי" (כא, כב, כג)
האם יש קשר בין כריתת הברית של אבימלך לבין הפרשה הקודמת של שילוח הגר עם בנה בגלל היותו מצחק.
מפרש ר' מאיר שמחה כי אברהם אבינו ע"ה היה ידוע כאיש חסד ומלא רחמים, וא"כ אין לחשוש מפניו שמא יעשה רע. אבל מכיון ששלח את הגר ובנה, נתברר שהוא מסוגל למעשה אכזרי ביותר אם אכן נצטווה על כך, א"כ ודאי שיש לכרות עמו ברית בעת ההיא. (משך חכמה)

"והוכיח אברהם את עבדי אבימלך על אודות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך" (כא, כח)
לשם מה מספרת לנו התורה כי בשעת כריתת הברית התרעם אברהם, ואבימלך התנצל שלא ידע על גזילת עבדיו? והנראה, כי לפי הדין אסור לכרות ברית עם בן נח שאינו שומר אותם. ועל כך השיב אבימלך: לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה וגו'. (ר' חיים מבריסק)

"ואברהם שב למקומו" (יח, לט)
דרש רבי מרדכי-יוסף מאיזביצה:
לפיכך העידה תורה על אברהם שב למקומו, כי מטבע הדברים, אדם שמתעצם כל-כך בתפילה והיא מושבת ריקם נוחל מפח-נפש. צדיק שנודע לו כי בעד רשעים התפלל ומסר את נפשו, אך טבעי הוא שלבו נפול בקרבו, הלמאי נתחבט כל-כך לפלל על ריחום אכזרים.
ואילו אברהם אבינו – לא כן עמדו. הוא חזר לתקפו הראשון. לא הצר על תפילתו שחזרה ריקם ולא על רוב יגיעתו בעד שונאי ה'.
הוא התפלל למען הברית אשר כרת עם ה', אבל לא בגלל שתתקבל התפילה דוקא. הטוב בעיני ה' טוב בעיניו. הוא אוהב רק את אוהבי ה'. אם התפלל גם בעד שונאים – סימן שנחוץ היה הדבר לשמים. לא הרחרר כלום ושב למקומו הראשון....

"ארדה נא ואראה הכצקתה הבאה אלי עשו כלה ואם לא אדעה" (יח, כא)
על-פי דין תורה יש לשפוט ככלל, על-פי דיני חוקת המשפט. ברם, קורה לפעמים שמשום "ובערת הרע מקרבך" מכריעים את הדין שלא על פי דיני המשפט, וכגון בטרופה שהרג בפני בית-דין. אף הקב"ה, השופט תדיר על-פי משפטי התורה, הנה כאשר מתרבים העוונות לבלתי יכולת למחול עוד, ואין מנוס מלבער את הרע, הוא יוצא אז מגדרי המשפט הרגיל, לצורך שעה.
לכך אמר "ארדה ואראה הכצקתה הבאה עלי עשו, כלה", כלומר, שאם אכן כצקתה אזי כלה ונחרץ דינם, ואין צורך בכל דיני המשפט.
וי"אם לא, אדעה", אם אין מעשיהם חמורים כצקתה, אזי אדע לשופטו בדרך הרגילה על-

פי כל תנאי המשפט. כיון שכך תמה אברהם "השופט כל הארץ לא עשה משפט", ופירושו שביקש לבל ידון אותם מדין "ובערת הרע מקרבך", רק על-פי חוקות המשפט הרגילים. (בעל "עונג יום טוב")

"ואנכי עפר ואפר" (יח, כז)
לא בכדי נקט אברהם בשני דברים אלה, בבואו להשפיל ולהנמיך עצמו.
העפר יש לו מעלה אחת, מצד תולדותיו, שהרי הכל בא מן העפר, ויש לו חסרון אחד, העדר יחוס אבות, שהרי בא מן התווה ובהו. והיפוכו באפר, אשר כל מעלתו דוקא ביחוסו, מן הדברים הטובים שמהם הפך לאפר, וחסרונו בתולדה, כי מאפר כמעט ואין תועלת.
בבקשו על נפש אנשי סדום, בא אברהם והצהיר שלא בתביעה הוא בא, אם משום זכות אבות או מפני עטרת בניס, כי אם חסד בלבד הוא מבקש. לכך אמר (ואנכי עפר ואפר) – עפר, מצד יחוסו, ואפר מצד תולדותיו.
(הנצי"ב (וכיז"ב ב"בית הלוי" – העמק דבר)

"ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה" (יט, כט)
ימהו זכירתו של אברהם על לוט, נזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם, ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא, ולא גילה הדבר, שהיה חס עליו, לפיכך חס הקב"ה עליו". (רש"י, מן המדרש)
מדוע כל הצלת לוט נתלתה רק בזכות המנעותו מלהסגיר את אברהם לידי המצרים, ולא משום היותו בעצמו מכניס אורחים יחיד בתוך סדום הרשעה?
אלא, שכל הנהגתו של לוט בהכנסת אורחים לא היתה ממידותיו שלו, ולא נבעה כלל מעומק לבו, רק בחיקוי והעתקה גרידא של מעשי אברהם אבינו, לכך לא עמדה לו המצוה להגנה על עצמו. משא"כ השתיקה ההיא בשעת הסכנה לאברהם, אשר היתה מיזמתו ותבונתו שלו, ומשום כך עמדה לו לזכות בשעת צרתו. (בשם ישראל מסלנט)

הגאון בעל "בית הלוי", אף הוא בא לעשות הבחנה בין ההכנסת אורחים של אברהם אבינו ובין הכנסת האורחים של לוט. היה זה בשעת מעשה שאירע עמו, בבעל פונדק שדולל בו וסירב לארחו כראוי. יותר מאוחר משגילה מיהו האורח האלמוני הלוה, השתטח בעל הבית לרגלו והתנצל כי לא הכירו על פניו, שהוא מגדולי ישראל היותר מפורסמים. אולם הבית הלוי סירב לקבל התנצלותו, וטעמו עמו:

מצינו שהבדילה התורה בין ההכנסת אורחים של אברהם לשל לוט, שכן הראשונה זוכה להיות מסופרת באריכות רבה, ואילו השניה, הגם שהיתה במסירות נפש לא מייחסים לה חשיבות מיוחדת, מדוע. אלא שכל ההבדל נעוץ בעבודה שאורחיו של אברהם באו בצורת אנשים פשוטים ולא ידע כלל כי מלאכים הם, לכך נשתבח בשרתו אותם במסירות. מה שאין כן לוט, אשר תיכף ראה כי מלאכים באים אליו, ומה גדולה בהכניסו אותם לביתו ובטפלו בהם כפי שטיפל. מידת הכנסת אורחים של אדם אינה נבחנת אפוא ביחסו אל האיש הגדול, שידוע בו כי מלאך וקדוש הנהו, אלא דוקא בהתייחסו אל ההילך הפשוט הפוקד את אכסנייתו. אם כן,

מה התנצלות היא זו בטענתך שלא הכרתני, בזמן שיחס כזה מגונה הוא אף כלפי אורח מן השוק – הסביר רבי יוסף דב לבן שיחו. (בשם הבית הלוי – רשימות תלמידים מבריסק)

הליכות והלכות

מהלכות ביקור חולים

מצוה לבקר אדם חולה, שכן מצינו באברהם אבינו שהקב"ה ביקרו (פר' וירא) - קרובים וידידים הרגילים לבקרו תמיד, נכנסים מיד שנחלה. אולם אחרים נכנסים רק לאחר שלושה ימים, בכדי שלא יחתם עליו שם "חולה". אך אם ח"ו החולי קשה אז כולם נכנסים מיד.

עיקר מצוות ביקור חולים היא כדי לעזור לחולה, לסעודו או לסייע במציאת רופא טוב או לנקות לחולה את כליו וכדומה. וכן לבקש עליו רחמים מהקב"ה שירפאהו, ואם ביקר את החולה ולא התפלל עליו הרי שלא קיים את המצוה. ולכן אמרו חז"ל: אין מבקרים חולה לא בשלוש השעות הראשונות של היום כיון שאז כל חולה מרגיש יותר טוב וחוששים שמא לא יבקש רחמים כמו שצריך, וכן לא יבקר את החולה בשלוש השעות האחרונות של היום. כיון שאז מכביד החולי ועלול להתייאש. אלא יבקר באמצע היום. אולם אם אין זמן אחר, ודאי עדיף לבקר החולה בכל עת מאשר לא לבקרו כלל.
אם מבקש רחמים ומתפלל על החולה לפניו, יכול לבקש בכל לשון ושפה שיחפוץ, כיון ששכינה שורה כנגדו.

אולם אם אין מבקש על החולה בפניו, יבקש אך ורק בלשון הקודש, כמו כן יכליל את החולה עם שאר חולי עם ישראל וכך תישמע תפילתו יותר ובוזה הנוסח: "בתוך שאר חולי ישראל". ואם בשבת, אזי יוסיף "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא", ורחמי מרובים ושבתו בשלום,

כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו ואינו מבקש נקרא חוטא וביחוד אם החולה הינו תלמיד חכם.

המטפל בחולה ומשתדל להחזירו בתשובה, נברא בזכותו מלאך מלצ' טוב וגורם לו שינצל ממידת הדין הקשה וגואלו משחת וגורם לו חיים, שנאמר "אשרי משכיל אל דל" (תהלים מא). ואם יש לחולה אפשרות, יזכיר לו לתת צדקה לכפרה, שצדקה תציל ממות ומכל מיני מחלות.

חז"ל הפליגו בגודל המצוה של ביקור חולים ובין השאר אמרו: כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנום, וגם יש לו שכר בעולם הזה שישמרהו מיצר הרע ומן היסורים.

ולסיום מעשה בר' עקיבא שחלה אחד מתלמידיו, ולא נכנסו תלמידי חכמים לבקרו, בא ר' עקיבא לבקרו. וניקה את הבית וכיבדו. אמר לו: רבי, החייתנו! יצא ר' עקיבא ודרש: כל שאינו מבקר את החולה כאילו שופך דמים - שיכול לעזור לו בכסף, בתרופות ובעצות טובות. (מקורות: אהבת חסד לח"ח ושו"ע)

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הבנים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב
הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה.
נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

ומסרה אותו לנהג החברה-קדישא

כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה (כא, יב)

לא רק הנשים המפורסמות בעם ישראל ניחנו בכוחות גדולים. גם נשים 'פשוטות' הוכיחו את עצמן כמי שדעתן קרובה לדעת קונן. הסיפור דלהלן הגיע לאוזנינו בימי הישבעה של אשה כשירה מבני ברק, מרת ברכה אנגיל ע"ה. אשה זו הלכה פעם ברחובה של עיר שמרבית תושביה אינם שומרי מצוות, ונקלעה שלא מרצונה להלוויה, רח"ל, שבמהלכה התפתחה... מהומה גדולה שבה היו מעורבים אנשים רבים. זה צעק על זה, אחד הרים ידיים על השני. בדיוק מה שהיא לא אוהבת.

בירור קצר שערכה במקום, העלה שהמריבה החלה כאשר בני המשפחה שהובילו את יקירם לקבורה, סברו לתומם שההובלה ברכב החברה-קדישא מבית הנפטר לבית העלמין מתבצעת חנם, וכשהודיעו להם ששירות זה עולה כסף, פרצה תיגרה בין האבלים סביב השאלה מי ישלם את המחיר... ובינתיים מונח המת בבזיון רב.

בני המשפחה היו המומים

מרת ברכה ע"ה רואה את אשר נעשה, וליבה מתפלץ מעוגמת נפש על התבזותה של המשפחה, מחד, ועל בזיון המת, מאידך. עכשיו תשמעו מה עושה אשה כשירה, שרצון קונה חשוב לה יותר מכל דבר אחר. הגבי אנגיל הסירה, באחת, את שרשרת הזהב היקרה שהיתה ענודה על צווארה, הושיטה

א"כ היאך אנו נזונים בזכות המצות שעשו אבותינו. אבל הענין כך הוא, דבאמת המצוה עצמה אין לה תשלומים בעוה"ז, אבל הזריזות וההידור וכיצא בו במצות אבותינו, אותו הזכות אנו אוכלים. והנה התורה הקדושה ספרה לנו מקודם מכל ההכנות והזריזות שעשה אברהם אבינו ע"ה לקיים מצות העקידה, השכים בבקר, חבש בעצמו את חמורו, ובקע עצי עולה וכו', והודיענו כי מכל זאת אנחנו אוכלים בעוה"ז, אבל עיקר המצוה שעשה אברהם אבינו ע"ה ביום השלישי, נשאר לנו לעתיד לבא.

וזה שאמר רז"ל "יחינו מיומים", ר"ל, כל מה שאנו אוכלים בחיינו, הוא ממה שעשה אברהם אבינו ע"ה ביומים, דהיינו בשני ימים הראשונים, הוא הזריזות וההידור כנז"ל, אבל "ביום השלישי" ר"ל, במה שעשה ביום השלישי, דהוא עיקר מצות העקידה, עיי' "יקימנו" לעתיד לבוא "ונחיה לפניו". (קול אליהו)

שבת שלום ולמוד מהנה!!

אותה לנהג הרכב של הח"ק, ואמרה לו בפסקנות: "אם היה לי כסף בארנק, הייתי משלמת לך את מלוא המחיר שדורשת החברה קדישא. כיוון שהארנק אינו ברשותי בגע זה, אני מקדישה את השרשרת - שמחירה הון עתק - לח"ק, ומבקשת שתתחיל לנסוע ותוביל את המת אחר-כבוד לקבורה".

בני משפחת הנפטר נאלמו מתדהמה, ולא האמינו שהנדיבה האלמונית לא ראתה מעודה את יקירם, ואפילו אינה יודעת את שמו. והיא, החזירה להם בתמהון: "על דבר כזה אתם מסתכסים ומבזים את מתכם!!" ובטרם הספיקו להודות לה, לקחה את רגליה וחזרה לביתה.

בצידי דרכים

לבני הבית, ואפילו לבעלה, לא סיפרה מאומה, ורק כעבור כמה ימים, משהבחינה אחת מבנותיה בהיעדרה של השרשרת מצווארה, נאלצה לגלות להם את שאירע לה. אשה צנועה, שהילכה בצידי דרכים, ולא חיפשה מעולם להתבלט ולהתגאות על שכנותיה - מגיעה לדרגות שכאלו; למצב שבו היא מוכנה להקריב את תכשיטיה היקרים עבור קבורתו של נפטר שאינה מכירה. אלו הן נשות ישראל כשרות של דורנו. (עלינו לשבח עמי רלט, רמ)

"ביום השלישי וגו'" (כב, ד)

במד"ר - זשי"ה (הושע ו') "יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו וכו' עיי"ש. וי"ל, דנהא אמרו חז"ל (קידושין לט): שכן מצוה בהאי עלמא ליכא, והטעם אחרי כי המצוה הוא ענין רוחני, אין העולם ומלואו כדאי לשלם אפילו שכר מצוה אחת, וכמו שאמר חז"ל (אבות ד, יז) "יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז",

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
 ואשתו
רחל בת שרה ע"ה
 ת.נ.צ.ב.ה

הילולא דצדיקא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
כג השון	כב השון	כא השון	כ השון	יט השון	יח השון	יז השון
רבינו יוסף רפאל חזן מח"ס תקרי לב שקיעה 4:38	רבי יששכר דוב חזקיה האדמו"ר מבבל	רבי יודאל בן וואלד בן הרב יצחק רבי דוד בן אמרא הרדב"ז	רבי מרדכי שרעבי	רבי ישועה עמיה	רבי רפאל ברום מולידאנו מח"ס קיצור שלחן ערוך רבי נחום פרצוביץ ראש ישיבת מור	רבי בנימין זאב שץ מוקני החסידים ב-ם שקיעה 4:44

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה